

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČK
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

Izvještaj o provedbi Istraživanja o potrebama mladih Sisačko-moslavačke županije

---

PROJEKT:

[Program za mlade Sisačko-moslavačke županije](#)

Izvještaj izradio:

Regionalni koordinator Sisačko-moslavačke županije

Sisak, 2024.

Nositelj:

AGENCIJA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

Sadržaj

Uvod	3
1. Projekt „Program za mlade Sisačko-moslavačke županije“	3
2. Demografski i opći podaci	5
3. Istraživanje o potrebama mladih na području Sisačko-moslavačke županije	9
3.1. Izvještaj s održanih fokus grupa i citati sudionika	11
3.1.1. Demografski podaci.....	11
3.1.2. Zadovoljstvo trenutnim zanimanjem	12
3.1.3. Stanovanje	13
3.1.4. Zapošljavanje.....	14
3.1.5. Mobilnost.....	14
3.1.6. Programi Europske unije.....	16
3.1.7. Informiranje	17
3.1.8. Slobodno vrijeme	18
3.1.9. Institucionalni sadržaji	21
3.1.10. Zdravlje mladih.....	23
3.1.11. Participacija mladih u društvu.....	26
3.1.12. Sigurnost	28
3.1.13. Klimatske promjene	29
3.1.14. Planovi za budućnost	30
4. Zaključak	34
Popis izvora	37

Uvod

1. Projekt „Program za mlade Sisačko-moslavačke županije“

Agencija lokalne demokracije Sisak u partnerstvu sa Sisačko-moslavačkom županijom i Regionalnim koordinatom Sisačko-moslavačke županije u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2024. godine provodi projekt „Program za mlade Sisačko-moslavačke županije“ sufinanciran sredstvima Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih.

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, Sisačko-moslavačka županija izgubila je 19,04 % stanovnika u odnosu na 2011. godinu, te se time našla na drugom mjestu po najvećem padu broja stanovnika u Republici Hrvatskoj. Dobna struktura stanovništva vrlo je nepovoljna te prosječna starost u SMŽ iznosi 45,9 godina. (Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2021.*). Po *Indeksu razvijenosti* Sisačko-moslavačka županija je u 1. skupini, što ju svrstava u drugu polovinu ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave koje spadaju u potpomognuto područje. Mladi su ranjiva skupina u cijeloj državi, a u Sisačko-moslavačkoj županiji mladih je sve manje, što pokazuje stalan pad broja učenika osnovnih i srednjih škola, zatvaranje škola ili smanjenje broja odjeljenja (Državni zavod za statistiku, *Osnovne škole, šk. g. 2019./2020. – 2022./2023.*). Mladi u županiji suočavaju se s brojnim preprekama, kao što je npr. pristup obrazovanju zbog neravnomjerne raspodjele škola te prometne nepovezanosti između sela i gradova zbog čega učenici koji žive u udaljenim ruralnim područjima imaju poteškoće u redovitom pohađanju škole. (Dobrotić, Matković i Menger, *Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj*, 2018.).

Izrada novog Programa za mlade SMŽ za razdoblje 2024.-2028. ponudit će strukturirani pristup rješavanju problema mladih te potaknuti dijalog između mladih i donositelja odluka. Isto tako, kroz provedbu aktivnosti projekta namjera je podići svijest relevantnih institucija te šire javnosti o važnosti njihovog sudjelovanja i kreiranja politika usmjerenih mladima. Osiguravajući strateški okvir za politiku za mlade, ovaj Program pomoći će u rješavanju trenutnih izazova, potaknuti društvenu angažiranost mladih i definirati strategije prema mladima.

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

Ciljevi projekta su:

Opći cilj: doprinijeti stvaranju poticajnog okruženja za aktivni angažman mladih u demokratskim procesima i životu zajednice na području Sisačko-moslavačke županije, kroz javno-civilno partnerstvo u području izrade politika za mlade temeljenih na principima participacije, uključivosti i održivog razvoja.

Specifični cilj 1: Stvoriti preduvjete za izradu suvremenog Programa za mlade Sisačko-moslavačke županije koji odgovara potrebama mladih kroz istraživanje i javno-civilno partnerstvo.

Specifični cilj 2: Izraditi participativni, uključivi i suvremeni Program za mlade Sisačko-moslavačke županije kroz dijalog mladih i donositelja odluka.

Specifični cilj 3: Informirati i uključiti relevantne dionike u Sisačko-moslavačkoj županiji u izradu Programa za mlade Sisačko-moslavačke županije.

Nositeljica ALD Sisak i partneri zajedno će tijekom 12 mjeseci provedbe projekta izraditi prijedlog suvremenog Programa za mlade SMŽ 2024.-2028. kroz javno-civilno partnerstvo i dijalog mladih s donositeljima odluka. Projekt stavlja mlade na čelo razvoja Programa te mladi aktivno sudjeluju u osmišljavanju i izradi novog Programa. Provest će se istraživanje o potrebama mladih u SMŽ kroz 5 fokus grupa s 40 mladih i javno objaviti rezultate. Formirat će se i imenovati Radna skupina za izradu Programa za mlade od 20 osoba, predstavnika mladih te donositelja odluka i osoba koje rade s mladima. Radna skupina planira Program za mlade kroz zajedničko učenje o procesima izrade strateških dokumenata i utjecaja klimatskih promjena te izrađuje prijedlog Programa. Prijedlog Programa bit će predstavljen na javnoj raspravi te tijekom Savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. Završni prijedlog Programa bit će izrađen u obliku publikacije i upućen na usvajanje. Relevantni dionici i javnost bit će informirani putem diseminacije Programa, medija, internetske stranice, društvenih mreža i e-Novosti ALD Sisak. Projekt doprinosi stvaranju poticajnog okruženja za aktivni angažman mladih u demokratskim procesima i životu zajednice na području Sisačko-moslavačke županije, kroz javno-civilno partnerstvo u području izrade politika za mlade temeljenih na principima participacije, uključivosti i održivog razvoja.

Projekt je usklađen s Planom razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine, Prioritet: Održivo upravljanje, Posebni cilj 11: Unaprjeđenje učinkovitosti sustava javne uprave Sisačko-moslavačke županije s Mjerom 11.4. Jačanje suradnje s organizacijama civilnog društva.

Nositelj:

AGENCIJA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

Projekt doprinosi provedbi Nacionalnog programa za mlade za razdoblje 2023.-2025., Prioritetu 3.2. Participacija mladih u društvu i povezanoj Mjeri 3.2.3. Unaprjeđenje lokalne i područne (regionalne) politike usmjerene mladima.

Također, projekt doprinosi provedbi Strategije Europske unije za mlade za razdoblje 2019.– 2027., njenim Općim ciljevima 2: Poticati mlade i pružiti im resurse koji su im potrebni kako bi postali aktivni građani, nositelji solidarnosti i pozitivnih promjena koji se vode vrijednostima EU-a i europskim identitetom i 3: Poboljšati političke odluke u pogledu njihova utjecaja na mlade u svim sektorima, posebno u pogledu zapošljavanja, obrazovanja, zdravlja i socijalne uključenosti.

2. Demografski i opći podaci

U ovom poglavlju navedeni su neki od osnovnih podataka koji se odnose na demografske i socio-ekonomske trendove mladog stanovništva Sisačko-moslavačke županije. Podaci će se zajedno s podacima izvješća o održanim fokus grupama koristiti za izradu Programa za mlade SMŽ.

U odnosu na podatke iz popisa stanovništva napravljenog 2011. godine, Sisačko-moslavačka županija je prema Popisu stanovništva 2021. godine izgubila gotovo 20 % ukupnog broja stanovnika, a gledajući na skupinu mladih, najveći je pad broja stanovnika u dobnim skupinama 25 – 29 godina i 30 – 34 godine, što može biti uvjetovano ekonomskim migracijama. Najveći pad broja stanovništva bilježi područje Banovine, a jače je izražen i u Posavini.

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, u Sisačko-moslavačkoj županiji 13,07 % stanovništva ima završen neki stupanj obrazovanja, pri čemu je u ukupnoj populaciji stanovništva prema najvišoj završenoj školi nešto više žena nego muškaraca, 51,64 %. Bez škole je 1642 stanovnika, od čega je 1313 žena. Omjer se mijenja kod populacije sa završenih 4 – 7 razreda osnovne škole, a osnovnu školu završava 62 % žena.

Srednju školu završilo je 70 208 osoba, od čega je više muškaraca, njih 39 046 ili 55,61 %. Gledajući visokoškolsko obrazovanje, ukupno je 19 209 osoba završilo neki stupanj visokoškolskog obrazovanja, pri čemu su stručne i sveučilišne studije u većem broju završile žene i to stručne studije 55,43 % žena, a sveučilišne 57,93 %.

Doktorat imaju 124 osobe, od čega 79 muškaraca i 45 žena. S obzirom na to da najveći broj stanovništva ima završenu srednju školu, potrebno je ulagati u povećanje kvalitete formalnog sustava obrazovanja na području županije kako bi se povećao udio visokoobrazovanih osoba.

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČKO
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

U starosnoj skupini 15 – 19 godina na području Sisačko-moslavačke županije su 6672 osobe od kojih je 0,46 % bez škole, 1,70 % je završilo 4 – 7 razreda osnovne škole, a osnovnu školu u ovome starosnom razredu završilo je 67,80 % osoba.

U starosnoj skupini 20 – 24 godine 0,66 % stanovništva je bez škole, 1 - 3 razreda osnovne škole ima 0,02 % stanovništva, 4 -7 razreda osnovne škole ima 0,71 % stanovništva, a osnovnu školu njih 5,13 %. U ovoj starosnoj skupini 79,81 % stanovnika ima srednju školu, dok ih je u sustavu visokog obrazovanja 13,26 %, pri čemu ih je više na sveučilišnom studiju, njih 9,35 %, a na stručnom 3,90 %.

Gledajući stanovništvo starosti 25 – 29 godina, njih 0,78 % je bez škole, 1 – 3 razreda osnovne škole završilo je 0,11 % stanovništva, 4 – 7 razreda osnovne škole završilo je 0,75 %, dok je osnovnu školu završilo 5,94 % stanovništva. Srednjoškolsko obrazovanje završilo je 62,37 %, dok je u visokom obrazovanju 29,70 % stanovništva, od čega na sveučilišne studije otpada 19,44 %. Za 0,31 % stanovništva u ovom dobnom razredu su podaci nepoznati.

Gledajući starosnu skupinu 30 – 34 godine, vidljivo je kako je 0,56 % osoba navedene dobi bez škole, 1 – 3 razreda osnovne škole završilo je 0,14 %, a 4 – 7 razreda osnovne škole 0,69 % osoba. Završenu osnovnu školu ima 5,74 %, a srednju 64,08 %. Sveukupno visokoobrazovanog stanovništva u ovoj je dobnoj skupini 28,73 %, od čega je stručnih studija 10,26 %, sveučilišnih studija 17,20 % te 0,04 % doktorata. Nepoznato je obrazovanje za 0,04 % stanovnika u ovoj dobnoj skupini.

Sveukupno gledajući, najveći udio osoba bez škole je u dobnom razredu 25 – 29 godina i iznosi 0,78 %, dok je udio onih s 1 – 3 razreda osnovne škole najveći u dobnom razredu 30 – 34 godine.

U sustavu srednjoškolskog obrazovanja te visokog obrazovanja, na području Sisačko-moslavačke županije u 2021. godini bilo je 14 967 osoba, od čega 51,30 % žena. Industrijske i obrtničke škole pohađalo je više učenika muškoga spola, njih 59,71 %. Tehničke i srodne, umjetničke i gimnazije pohađalo je više učenica, njih 56,63 %. Stručne studije i sveučilišne studije pohađalo je više studentica, njih 57,57 %. S područja Dvora, Gvozda i Majura školuje se najveći postotak osoba, njih više od 90 %, a s područja Velike Ludine i Popovače manje od 85 %.

Govoreći o radno aktivnom stanovništvu, na području Sisačko-moslavačke županije, ukupno je prema Državnome zavodu za statistiku i rezultatima Popisa stanovništva iz 2021. godine, 15 700 osoba u dobi od 15 do 34 godine. U dobi od 15 do 19 godina ukupno je 658 osoba od čega je zaposlenika 92,4 %. Samozaposlenih je 1,51 %, a ostali su

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČK
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

pomažuci članovi obitelji ili ostale zaposlene osobe te je dvoje nepoznato. Ostalih zaposlenih u dobi između 15 i 19 godina je 4,7 %.

Između 20 i 24 godine mladih je 4165, od čega je zaposlenih 91,04 %, pri čemu je više zaposlenih muškaraca, njih 58,96 %. Ukupan broj samozaposlenih u ovom starosnom razredu je 3,91 %, pomažućih članova obitelji je 0,50 %, a ostalih zaposlenih osoba 4,53 %.

U starosnome razredu 25 – 29 godina zaposlenih u ukupnom broju mladih je 91,55 %, samozaposlenih 5,79 %, a pomažućih članova obitelji 0,62 %. Ostalih zaposlenih osoba u ovome je razredu 2,02 %. Vrlo je sličan rezultat i u idućem starosnom razredu, 30 – 34 godine, u kojemu je 91,31 % zaposlenih, samozaposlenih 7,33 %, a pomažućih članova obitelji 0,31 %. Ostalih zaposlenih osoba bilo je 1,02 %. Najviše samozaposlenih poslodavaca, njih 3,01 % nalazi se u starosnoj skupini 30 – 34 godine, a u skupini 25 – 29 godina poslodavaca je 2,12 %.

Na dan 31. svibnja 2024. prema evidenciji HZZ PU Sisak i PU Kutina, ukupno je 1212 nezaposlenih mladih osoba na području Sisačko-moslavačke županije, od čega je 106 bez škole ili s nezavršenom osnovnom školom, 213 ih ima završenu osnovnu školu, a 422 srednju u trajanju do 3 godine. Sa završenom srednjom školom u trajanju do 4 godine nezaposlena je 321 osoba te 44 mlade osobe sa završenim gimnazijskim programom. Gledajući nezaposlene višega ranga obrazovanja, s prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom, nezaposlena je 71 mlada osoba, a sa završenim fakultetom, akademijom, magisterijem i doktoratom nezaposleno je 35 mladih osoba. Od ukupnog broja nezaposlenih osoba starosti do 29 godina, udio onih bez škole ili s nezavršenom osnovnom školom je 8,74 %, udio osoba sa završenom osnovnom školom je 17,57 %, udio osoba s trogodišnjim srednjoškolskim obrazovanjem iznosi 34,81 %, a onih s četverogodišnjom srednjom školom 26,48 %. Udio gimnazijalaca u ukupnom broju nezaposlenih mladih osoba iznosi 3,63 %, a s prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom 5,85 %, dok je udio onih sa završenim najvišim oblicima obrazovanja 2,88 %.

Krajem lipnja 2024. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji bilo je 5119 nezaposlenih osoba od čega je 4,7 % bilo osoba starosti 15 – 19 godina, 8,9 % starosti 20 – 24 godine, a 9,7 % osoba starosti 25 – 29 godina. Nezaposlenih osoba starosti 30 – 34 godine bilo je 8,2 %.

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

Odnos mladi EU 27:HR, Izvor: DZS

	EU 27	HR	SMŽ
Stopa zaposlenih osoba u dobi od 20 do 29 godina, 2021.	62,9 %	HR 56,9	18,99 %
Stopa nezaposlenosti osoba u dobi od 20 do 29 godina, 2021.	12,0 %	15,0 %	23,26 % (2021. Popis stanovništva)
Udio mladih u dobi 18 do 34 godine koji žive s roditeljima, 2020.	49,5 %	76,9	48,68 % (2021. Popis stanovništva)
Korištenje interneta kod osoba u dobi od 16 do 29 godina, 2021.:			
Za online tečajeve	35,0 %	25,0 %	
Za internetsko bankarstvo	61,0 %	78,0 %	
Za čitanje vijesti	69,0 %	81,0 %	
Za primanje i slanje elektroničke pošte	88,0 %	95,0 %	
Za društvene mreže	83,0 %	98,0 %	
Za dopisivanje	87,0 %	99,0 %	

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

8

Gledajući samozapošljavanje mladih osoba do 29 godina, od 2020. godine kao najbolje godine, do 31. svibnja 2024. godine, prema evidenciji HZZ PU Sisak i PU Kutina, u Sisačko-moslavačkoj županiji broj samozaposlenih varira. Udio samozaposlenih mladih osoba u ukupnom broju samozaposlenih osoba, 2020. godine na području Sisačko-moslavačke županije iznosio je 41,99 %. Iduće dvije godine taj je udio padao, 2021. iznosio je 38,94 %, a 2022. godine 31,85 %. Godine 2023. udio samozaposlenih opet počinje rasti i iznosi 35,48 % da bi do 31. svibnja 2024. iznosio 39,17 %.

Prema podacima iz Školskog rudnika, u školskoj godini 2022./2023. srednju je školu završilo 3895 učenika s ocjenama: 968 odličan, 1752 vrlo dobar, 1049 dobar, 28 dovoljan, 96 nedovoljan. Opći uspjeh odličan imalo je 24,11 % učenika, a nedovoljan 2,87 %. Gledajući prosjek ocjena učenika prema županijama, učenici s područja Sisačko-moslavačke županije imali su prosjek 4,22. Najbolji prosjek u Hrvatskoj imali su učenici Grada Zagreba, 4,45, a najgori je prosjek 4,16 u Brodsko-posavskoj županiji.

Omjer pedagoških mjera izrečenih za učenike Sisačko-moslavačke županije u školskoj godini 2022./2023. ide u korist pohvala kojih je bilo 79,37 %, dok je kaznenih mjera bilo 20,63 %. Iste školske godine na istome području bilo je 3985 učenika u 13 srednjih škola.

Na području Sisačko-moslavačke županije u 2024. godini bilo je ukupno 27 293 osoba s invaliditetom, od čega je 3978 djece s teškoćama u razvoju, a osoba s teškoćama u razvoju starosti 15 do 24 godine bilo je ukupno 2107.

Podaci o osobama s invaliditetom na području SMŽ, 2024. godina

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA		SMŽ
broj osoba s invaliditetom		27293
broj djece s TUR		3978
broj mladih s TUR po dobnim skupinama		SMŽ
15 do 19		1129
20 do 24		978

Izvor: UOSI SMŽ, obrada Regionalni koordinator SMŽ

3. Istraživanje o potrebama mladih na području Sisačko-moslavačke županije

Istraživanje o potrebama mladih u Sisačko-moslavačkoj županiji provedeno je metodom fokus grupa koje daju dodatan i dubinski uvid u problematiku života mladih na području Sisačko-moslavačke županije. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 27. svibnja do 26. lipnja 2024. godine u Lekeniku, Petrinji, Glini, Novskoj i Sisku.

Cilj održavanja fokus grupa je uključiti mlade u dobi od 15 do 30 godina s područja navedenih gradova/zajednica Sisačko-moslavačke županije u izradu Programa za mlade Sisačko-moslavačke županije, odnosno u određivanje ključnih problema, interesa, mogućnosti i sl. za mlade ovoga područja. Projektom je planirano sudjelovanje do 8 predstavnika mladih osoba svih skupina mladih (učenika, studenata, zaposlenih, nezaposlenih, osoba s invaliditetom, mladih koji žive u ruralnim područjima) s područja 5 gradova/zajednica u Sisačko-moslavačkoj županiji: Lekenika, Petrinje, Siska, Gline i Novske.

Cilj fokus grupe je i podići razinu komunikacije glavnih uključenih dionika te također povećati svijest o važnosti sudjelovanja mladih u kreiranju javnih politika.

Metoda fokus grupa je kvalitativni oblik istraživanja koji uključuje grupnu raspravu o nekoj zadanoj temi. Osnovni je cilj fokus grupe potaknuti dubinsku diskusiju kojom će se istražiti vrijednosti ili stavovi ispitanika prema nekom problemu ili temi, odnosno razumjeti i

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

objasniti značenja, vjerovanja i kulturu koja utječe na osjećaje, stavove i ponašanja individua.

Fokus grupe su strukturirane oko seta predodređenih pitanja, unutar kojih se potiče rasprava između sudionika/ca fokus grupa, s ciljem razvijanja daljnje diskusije na temelju mišljenja sudionika/ca određene fokus grupe.

Sadržaj sastanaka fokus grupa uključivao je sljedeće teme: demografske podatke, socio-ekonomski položaj sudionika (stanovanje, zanimanje, prihode i sl.), zapošljavanje, mobilnost, informiranje, slobodno vrijeme, institucionalne sadržaje za mlade, zdravlje mladih, participaciju, sigurnost, klimatske promjene i planove za budućnost.)

Fokus grupe su male skupine od 4 do 9 osoba koje moderatori vode kroz otvorenu raspravu. Fokus grupe su vodili članovi Agencije lokalne demokracije Sisak u ulozi moderatora koji su bilježili sve teme koje su bile spomenute. Također, sve rasprave fokus grupa su bile snimane diktafonom, uz prethodni pristanak sudionika/ca.

U razdoblju od 27. svibnja do 26. lipnja 2024. godine provedeno je 5 fokus grupa:

1. Fokus grupa u Lekeniku održana je 27. svibnja 2024. godine;
2. Fokus grupa u Petrinji održana je 5. lipnja 2024. godine;
3. Fokus grupa u Glini održana je 12. lipnja 2024. godine;
4. Fokus grupa u Novskoj održana je 14. lipnja 2024. godine;
5. Fokus grupa u Sisku održana je 26. lipnja 2024. godine.

Grupne rasprave obično su trajale između 90 minuta i 120 minuta i održavale su se u javno dostupnim prostorima.

Postavljena pitanja:

1. Demografski i socio-ekonomski podaci (spol, dob, trenutno zanimanje, zvanje),
2. Stanovanje (stan, kuća, grad, selo, samostalno, s roditeljima, bez roditelja),
3. Zapošljavanje (za učenike, studente i nezaposlene pitanje formulirati oko preferiranih mjesta rada, zanimanja i sl, a zaposlene pitati gdje rade i koliko su zadovoljni plaćom, uvjetima rada i sl.),
4. Mobilnost (promet, pokrivenost javnim linijama, sredstva prijevoza i sl.),
5. EU i mladi,
6. Informiranje (načini i učestalost, područja interesa),

Nositelj:

Partneri:

Suradnici:

7. Slobodno vrijeme (osobne preferencije, ponuđeni izvaninstitucionalni sadržaji, humanitarne aktivnosti, cijene sadržaja i sl.), da li i što nedostaje za ispunjavanje slobodnog vremena mladih,
8. Institucionalni sadržaji za mlade (školstvo, zdravstvo, socijalna skrb, obnova od potresa, gradska i županijska uprava),
9. Zdravlje mladih (prevencija, mentalno zdravlje, zdravlje reproduktivnih organa i dr.),
10. Participacija (Savjet mladih, Vijeće učenika, udruge, stranke i dr.),
11. Sigurnost (problemi mladih – vandalizam, alkohol, droge, promet, korupcija nasilje itd.),
12. Klimatske promjene (percepcija, problemi, utjecaj na mlade),
13. Planovi za budućnost (stanovanje, posao, RH ili inozemstvo-gdje).

Završna pitanja:

Koji je po tebi najveći problem mladih u SMŽ?

Tko je odgovoran za rješavanje problema mladih u SMŽ?

Što treba učiniti da se problemi mladih počnu djelotvorno rješavati?

Nositelj:

Partneri:

Suradnici:

3.1. Izvještaj s održanih fokus grupa i citati sudionika

3.1.1. Demografski podaci

U prvom dijelu održanih fokus grupa od sudionika su zatraženi demografski podaci i opis njihovog socio-ekonomskog statusa.

U radu fokus grupa sudjelovali su:

Lekenik: 4 sudionika (1 M, 3 Ž) u dobi od 15 do 22 godine, srednjoškolci, maturanti i nezaposleni

Petrinja: 9 sudionika (4 M, 5 Ž) u dobi od 16 do 29 godina, srednjoškolci, studenti i zaposleni

Glina: 9 sudionika (2 M, 7 Ž) u dobi od 15 do 28 godina, srednjoškolci, studenti, zaposleni i nezaposleni

Novska: 9 sudionika (6 M, 3 Ž) u dobi od 17 do 28 godina, srednjoškolci, maturanti, studenti, zaposleni

Sisak: 7 sudionika (4 M, 3 Ž) u dobi od 18 do 29 godina, srednjoškolac, nezaposleni, zaposleni

Ukupno je sudjelovalo 38 sudionika, od toga 17 mladića i 21 djevojka.

3.1.2. Zadovoljstvo trenutnim zanimanjem

Ispitanici su nakon osnovnih demografskih podataka upitani opisati svoje trenutno zanimanje te zadovoljstvo njime. Zabilježena zanimanja ispitanika su učenik, maturant, student, nezaposlen i zaposlen.

Srednjoškolci svoje obrazovanje smatraju nužnim i potrebnim korakom nakon kojeg će odlučiti hoće li nastaviti školovanje ili potražiti posao. Neki ističu kako nisu zadovoljni odabirom srednje škole i strukom koju su izabrali te planiraju nastaviti školovanje u potpuno drugim smjerovima.

„Zato što sam išao u školu da što lakše završim bez puno napora (Lekenik)“

„Ja sam išla u srednju koja me nije zanimala (Lekenik)“

Srednjoškolci maturanti uglavnom izražavaju želju za nastavkom školovanja, odnosno studiranjem, iako nisu svi u potpunosti odlučili čime se žele baviti.

Studenti uglavnom nemaju jasnu viziju gdje i što žele raditi u svojoj struci nakon što diplomiraju i općenito ne raspolažu podacima o potrebama tržišta rada na svome području.

Zaposleni mladi uglavnom su zadovoljni svojim radnim mjestima, opsegom i sadržajem posla koji obavljaju, no nerijetko se žale na nedovoljno visoke osobne dohotke.

„Isto kao i kolegicama, posao je super, dinamično je, zabavno je, stalno nešto moraš učiti, plaće su uvijek više manje očajne, treba ti još.“

Ima i onih koji ne žele cijeli svoj radni vijek provesti na istom radnom mjestu:

„Moje mišljenje je da bi trebali ostati na nekom radnom mjestu pet do šest godina, dati svoj maksimum, a onda odemo negdje drugdje, vidjeti izazove, gdje bolje plivamo.“

Problem s kojim se susreću nezaposleni je taj da poslodavci očekuju i traže njihovo prethodno radno iskustvo.

„Tražim posao u struci, nije ga baš jednostavno naći.“

„Tražim posao u struci, ali s obzirom da nemam iskustva, a svi traže iskustvo, teško ga je pronaći.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

Nakon završenog redovnog školovanja svoju konkurentnost na tržištu rada pokušavaju povećati pohađanjem dodatnih programa izobrazbe.

„Nadam se da ću sad još jednim zanimanjem, imam ih četiri, dobiti priliku da radim u nekoj struci.“

Mladi su imali i nekoliko prijedloga za povećanje svoje zapošljivosti:

„Mlade koji volontiraju, daj im priliku da rade, da im se to evidentira kroz radni staž, ali na neki način da se tog poslodavca onda oslobodi nekih davanja.“

„Teško ćemo se zaposliti svi ako trebamo tri godine radnog iskustva, a dolazimo s fakulteta ili srednje škole. Tako da je potrebno taj most napraviti, da se mladi mogu već ubacivati u poslovni proces čim ranije.“

3.1.3. Stanovanje

Mladi uglavnom žive s roditeljima, unajmljuju stanove ili kuće, a vrlo je malo onih koji stanuju u vlastitim nekretninama - uglavnom se radi o nasljedstvu ili dodatnoj stambenoj jedinici u obiteljskoj kući.

Neizvjesnost stjecanja vlastitih nekretnina kod mladih izaziva strah i otežava njihove životne planove (brak, roditeljstvo i sl.) i općenito pogled u budućnost.

„Ali naravno da me brinu trenutno pitanja o budućnosti. I ono se tiče budućnosti, kako će to sve izgledat, hoću li imati mogućnosti možda jednog dana si nešto svoje priskrbiti, ali...“

„Čim sam završila srednju školu sam planirala odseliti. Samo što je to bilo kao pusta maštarija, dok nisam prvi puta počela raditi i razmišljati na neki drugi način.“

Mladi podržavaju gradnju novih stambenih zgrada u nekim od gradova i povoljnije uvjete stanovanja za mlade na području Sisačko-moslavačke županije.

„Gradnja stambenih zgrada je dobar prvi korak.“

No, opet postavljaju pitanje na koji će način doći do svojih prvih kvadrata.

„Krediti: Mi smo svi naučili od roditelja to ne raditi, ali bez toga ne možeš biti vlasnik. Ako ne naslijediš nešto.“

„Sve cijene rastu, plaće ostaju iste. Nema računice.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

3.1.4. Zapošljavanje

Nakon završetka školovanja mladi traže posao u struci. Iskustva su različita, uglavnom rade na određeno vrijeme i nadaju se produljenju ugovora. Nisu zadovoljni visinom osobnog dohotka, odnosno dohodak nije dostatan za potpuno osamostaljenje i izvjesne planove za budućnost.

3.1.5. Mobilnost

Mladi uglavnom ne raspolažu svojim osobnim vozilima i nerijetko koriste javni prijevoz. Javni prijevoz različito je organiziran i svi mladi mu nemaju jednaki pristup, posebice oni u udaljenijim ili ruralnim sredinama. Poseban je izazov organiziranje javnog prijevoza vikendom kad mladi izlaze, posjećuju događanja u drugim mjestima i gradovima. U manjim mjestima dosta je onih koji se kreću pješice ili biciklima. Mnogo je mladih koji u godinama nakon potresa koriste vlak zbog besplatne vožnje prema odluci Vlade Republike Hrvatske.

„Ja idem vlakom zato što je vlak sad besplatan i bliže mi je doći do škole jer mi je škola udaljena 2 minute od Glavnog kolodvora.“

„Kad se treba ići za Sisak, ako se ide negdje van ili ako je nešto, moraš gledati hoćeš li ići na vlak i onda imaš ograničeno vrijeme i baš moraš paziti hoćeš li stići, kak' ćeš doma i tak to ili ono pitaš nekoga da te odveze ili tak nešto i onda uvijek, pogotovo ako je veće društvo, tko će s kim, kak', pokupi ovog, pokupi onog i tak' to. Tak' da malo je teže, pogotovo vikendima jer vikendima vozni red je drugačiji, manje ima vlakova i buseva i onda uvijek moraš se osloniti ili na nekoga ili moraš baš cijelo vrijeme paziti hoćeš se stići vratiti ili ne.“

„Mi u biti buseva lokalnih nemamo, to ne postoji nikad, nije... bar ne znam prije. Ima za Sisak i prije je bilo svaki sat vremena, dok je škola možda svaki sat vremena, ono kasnije prije ljeta to ide jednom u četiri sata možda bus, ali to uopće nemamo. Mi koji vozimo, kada napunimo osamnaestu se uglavnom automobilima krećemo.“

„Mi za srednju nismo imali ništa organizirano te smo se skupa organizirali, nas par, da nas vozi jedna žena, jer ne postoje busevi.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

OPĆINA
NOVSKA
Otvorena za
nove poglede

„Besplatan vlak Sisak-Zagreb utjecao je na smanjenje broja autobusnih linija prema Zagrebu. Isto to je snalaženje, traži nekog da te vozi u Sisak.“

„Jedno vrijeme je bio kao neki kombi što nas je vozio, a onda kasnije cijelo vrijeme nas je taksi.“

„I dugo se čeka. I nema redovito. Nekad odem, treba mi nešto, na primjer, moram obaviti u Petrinji u pet, i bus mi isto tako ide negdje oko pet. Kako ću to onda obaviti. Ili odem u pet i onda moram čekati do osam navečer, predzadnji, ili još kasnije i to je to. Taj javni prijevoz je loš. Bez auta... to je baš problem.“

„Ja sam išla u srednju u školu u Sisak busom i to je isto takva linija, što kažu cure, jako su rijetke. Ona završi u 1, ja moram bus čekati do 3. I to sjedim u kafiću i trošim vrijeme uzalud. Sad pod zadnje sam išla autom pošto sam položila. Ali opet, nije ni to neki način pošto trošim puno više na auto jer je pokaz sad bio 2 eura.“

„Za sela ne treba baš biti veliki autobus. Nema toliko potrebe. Al' tako neki kombi. Taksi se super snalazio s kombijem. Ne bi trebao biti veliki bus, ali nešto da je redovitije.“

„Ja mislim da bi ceste trebalo popraviti. Kad padne kiša, veliki dio sela je odsječen jer je blato nastalo na putu. I ne mogu proći.“

„Možda bi bilo dobro napraviti autobusni kolodvor u Novskoj, koji je nekad bio.“

Dio mladih zadovoljan je povezanošću sa Zagrebom, no ne i s drugim županijama te unutar same županije:

„Što se tiče povezanosti Zagrebačka županija - Sisačko-moslavačka, ona je izvrsna. Što se tiče povezanosti Sisačko-moslavačka sa županijama oko sebe, a da nije Zagrebačka, jako slabo.“

„I općenito interne povezanosti u SMŽ, to sam isto pričala na početku, banana. Premda se isto u zadnjih godinu dana to isto nešto reformira.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
Otvorena za
nove poglede

„Ali što se tiče infrastrukturne povezanosti, znači ne. Otići u Lipik ili Pakrac kao da idemo... Bilo gdje.“

„Bilo bi top da imamo noćnu jednu liniju iz Zagreba. Tipa 2-3 ujutro.“

3.1.6. Programi Europske unije

S obzirom na punih 10 godina članstva Hrvatske u Europskoj uniji, mladi su upitani i o poznavanju i korištenju programa za mlade koje sufinancira EU, odnosno jesu li kroz škole i fakultete upoznati s programima koji se nude za mlade u okviru raznih programa kao što su volontiranje, razmjene, obrazovanje, financiranje za mlade poduzetnike, poljoprivrednike i slično.

Očekivano, najpoznatiji i najpopularniji je program Erasmus.

„Razmjena učenika - Erasmus. Išli smo iz mog razreda osmero učenika, iz drugog razreda iz naše škole isto 8 učenika i onda smo bili tamo i odrađivali praksu 17 dana.“

„Iskustvo je jedno od najboljih u životu. Apsolutno savjetujem svakom tko studira, planira studirati, pogotovo dok imate mogućnost, iskoristite. Žao mi što nisam i više puta otišla na Erasmus.“

„Pa ja bih otišla na tu razmjenu učenika zato što ja općenito, šta god je novo to obožavam. Nije meni neki problem da ja moram biti sa svojih 15 godina cijelo vrijeme uz mamu i tatu i da ne znam što ću bez njih i da moram se držat određenog društva, tako da meni ne bi bio nikakav problem otići negdje u drugu državu sa društvom. Sama možda malo teže, ali ako ima neko koga znam otišla bih, samo što kod nas u školi toga baš i nema, jedino ima ovo neko volontiranje, davanje krvi i tak te neke stvari, ali sad koliko znam razmjenu učenika kod nas baš i nema. Mislim, bar u mojoj školi.“

„Ja sam u srednjoj išla tri puta na Erasmus. Dva puta je to bilo u Zagrebu. To je bilo, ajmo reći, okupljanje mladih gdje smo mi radili različite radionice. A jednom sam išla u Njemačku na, čini mi se, deset dana, na baš stručnu praksu. I stvarno je bilo jako dobro. Isto bih preporučila. Jako dobra iskustva.“

Za veće uključivanje u programe EU mladima nedostaju ključne informacije i financijska sredstva.

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

„Postoje programi koji su kratkoročni, gdje se ide na tjedan ili dva na edukaciju, koja možda nije u okviru obrazovanja, formalnog, onda pokriveni su svi troškovi. Džeparac moraš imat svoj.“

Općenito, mladi slabo poznaju institucije i procese odlučivanja EU. Njima su upoznati uglavnom kroz nastavu predmeta Politika i gospodarstvo u srednjoj školi.

3.1.7. Informiranje

Informiranje mladih o svim dostupnim uslugama, aktivnostima, mogućnostima i sl. na području u kojem žive od iznimne je važnosti za poboljšanje kvalitete njihovog života i planiranje budućih aktivnosti.

Na upit o tome kako se informiraju, velika većina mladih navodi društvene mreže i krug osoba s kojima se druže, odnosno usmenu predaju. Pri tom naglašavaju kako od društvenih mreža koriste ponajprije Tik Tok i Instagram dok se Facebookom koriste njihovi roditelji pa ih ponekad informiraju o onome što su pročitali.

Navode i informiranje putem objava influencera:

„Možda bi trebali i preko nekih influencera. Iako je malo influencera koji se bave pitanjima koja su zaista važna. Većina influencera se bavi glupostima, trendovima i hobijima.“

A što zanima mlade i o čemu se oni informiraju? Uglavnom prate lokalne vijesti, posjećuju forume i na taj način dolaze do informacija. Nisu previše zainteresirani za teme na nacionalnoj razini.

Na upit o temama koje su nedovoljno zastupljene u medijskom prostoru, ali su jako bitne za mlade, istaknuli su jednostavno: pozitivne teme.

„Bilo kakve pozitivne teme. Imamo to bombardiranje negativnim vijestima već 25 godina, hoće li to prestati ikada.“

Smatraju kako teme koje su bitne za mlade nisu dovoljno zastupljene u medijima. Jedan od sudionika istaknuo je kako bi više trebalo pisati o problemu diskriminacije s kojom se suočavaju djeca i mlade osobe s invaliditetom.

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
Otvoreni za
nove poglede

U području informiranja mladi ističu i problem zlouporabe društvenih mreža i korištenje govora mržnje. Smatraju kako je mlade potrebno podučiti kako koristiti društvene mreže i što izbjegavati. Također ističu brojna negativna iskustva koja su vjerojatno mnogi doživjeli putem društvenim mreža no o tome se ne razgovara i ne dijele se međusobna iskustva.

„Ali isto kroz školu možda uvesti tako nešto jer to sad svi koriste. Pa onda uvesti kroz obrazovanje, ne samo kako kompjuter koristiti nego i te društvene mreže. U tome ja baš vidim problema.“

Neke su škole uvele radionice o korištenju interneta, društvenih mreža i sl.

„Te radionice se odvijaju većinom za vrijeme nastave, a učenicima je samo do toga da ne moraju ići na neki sat. Tako da iskorištavaju prilike za tako nešto. I onda sjede i gledaju u zid.“

„Mislim, svjesni smo da mladi danas imaju pažnju na razini male ptičice, 15, 16 sekundi. Ako ih ne zaintrigiraš u 15 sekundi, to je to. Kakav članak od 500 riječi, neće to nitko pročitati. Ne možeš ti više ni doći do mladih jer ne koriste više ni Facebook.“

„Možda bih rekao da bi trebalo bolje selektirati informacije. Danas imamo jako puno informacija, možemo ih naći doslovno svakakvih. Možda nekakav više vid podučavanja mladih na koji način selektirati dobre ili loše informacije. Jer danas svi imaju informaciju, samo je pitanje kakva je.“

„Ima dosta mojih vršnjaka koji prave sprdnje oko nekih stvari i šire se lažne informacije i nije provjereno. Dok ti provjeriš informaciju, to već prođe.“

3.1.8. Slobodno vrijeme

Slobodno vrijeme uglavnom se definira kao vrijeme u kojem je pojedinac oslobođen poslova, obveza i dužnosti prema obitelji, školi, poduzeću ili široj zajednici; vrijeme koje on može oblikovati i ispuniti aktivnostima prema osobnim željama i zanimanjima, radi zadovoljavanja vlastitih sklonosti i razvijanja sposobnosti. Slobodno je vrijeme prilika za ostvarenje čovjekove slobode i osobnog razvoja. Neki upozoravaju na opasnost kada se slobodno vrijeme svede na pasivno korištenje raznolikih sadržaja koji se nude. Danas nije problem kako doći do slobodnog vremena, već kako ga ispuniti.

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
Otvorena za
nove poglede

Mladi s područja pet zajednica Sisačko-moslavačke županije predstavili su načine na koje provode svoje slobodno vrijeme, probleme koje su uočili, a ponudili su i određena rješenja u skladu sa svojim potrebama i interesima.

„Naravno da grad ima mnogo sadržaja. Ima i kulturno-umjetničko društvo, sportske udruge. Nedavno je bio organiziran i tečaj plesa. Da može bolje, može. Voljela bih da se više potiču nekakve kreativne radionice. (Novska)“

„Imamo i košarkaški klub rukomet, kuglanje, tenis... Što se tiče slobodnih aktivnost, ima ih dosta.“

„Ima i dosta tih prostorija koji su prenamijenjeni. Napravljeni su različiti inkubatori, društvene inovacije, recimo, ovaj Centar za mlade je nekad bio, praktički, nije imalo svrhe svoje osim da se prođe kroz njega. Sad opet se daje tim prostorima novo ruho. Organiziraju se radionice, tribine, seminari. Imamo i STEM laboratorij, tamo se isto provode stvari za klince. Odvija se po ljetu, pošto smo sad poznati po gamingu imamo sad i ljetni gaming kamp. Tako da... ima, ima aktivnosti tko hoće, dapače.“

Iako u većini gradova mladi imaju brojne ponuđene sadržaje, u njih se uključuje tek manji dio. Napominju kako su na pad motivacije i apatiju utjecali potres i korona.

„Znači, evo sad na bilo koju radionicu je teško okupiti desetak ljudi. Problem je da se nekom da doći, na bilo šta. Tečaj plesa, kreativne radionice, bilo šta. Općenito je teško pozvati ljude da dođu i poslušaju. Možda jednu, dvije radionice, ali to je to.“

„Mnogi moji kolege radije će provesti pet, šest sati na mobitelu i ne izaći iz kuće.“

„Nitko se ne druži, nitko. Izbačena je navika od toga. Ne znam iz kojeg razloga, ali između ostalog nema se gdje družiti.“

Navode i nedostatak odgovarajućih prostora i sadržaja za mlade.

„Druženje po „birtijama“ u dobi od 15,16 godina...“

„Ja mislim da je to glavna stvar kod mladih, da nemamo gdje izlaziti. Ja nigdje ne izlazim više jer nemam gdje.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
Otvoreni za
nove poglede

„Smatram da su generacije, sad što se ide dalje, sve više pod stresom i sve manje imaju živaca i strpljenja za nešto odraditi. Kad se ide s nekim van, brzo si dosade jer su navikli na društvene mreže, na tehnologiju i kad se izađe van, svi su na mobitelima stalno.

Kada su vani, opet se svede ta komunikacija uživo na minimum.“

„Sjediš u birtiji, dvoje vršnjaka, 17 godina, 2 sata na kavi i svatko gleda u svoj mobitel. Nitko s nikim ni riječi.“

Sadržaji nedostaju i mladima u dobi do 30 godina, ne samo srednjoškolcima.

„Mislim da treba i za starije, ne samo kao nas mlade tinejdžere, već i za starije od 20 do 30 godina napraviti neke... Nešto gdje se oni mogu smiriti, družiti lijepo.“

U manjim mjestima mlade okupljaju folklor, dobrovoljna vatrogasna društva i sportski sadržaji. Napominju kako se radi o aktivnostima ograničenog opsega, a posebice nedostaje sportska infrastruktura.

Svoje slobodno vrijeme mladi bi htjeli upotpuniti različitim sadržajima koji nedostaju na njihovom području.

„I isto nemamo glazbenu školu, ali možda bude. Daleko mi je ono ići Petrinja, Sisak, a to bi stvarno voljela. (Glina)“

„Nedostaje centar za mlade, udruga za mlade koja bi bila pokretač (Glina)“

Također, mladi ukazuju i na sezonalnost dostupnih sadržaja. Primjerice, ljeti je dosta organiziranih i besplatnih koncerata na otvorenom, filmskih projekcija i slično. No, tijekom jeseni i zime takvi sadržaji uopće nisu dostupni.

Zadovoljstvo sportskom infrastrukturom najizraženije je u Sisku.

„Sisak je zapravo prije koju godinu bio proglašen europskim gradom sporta, fun fact, i stvarno možemo se pohvaliti s dva olimpijska bazena, sa ledenom dvoranom. Možeš trenirati što god ti padne na pamet kod nas. Tako da, super je zapravo biti mladi sportaš u Sisku.“

Ipak, i mladi bi Sišćani htjeli dodatne rekreativne sadržaje.

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

„Da nije sad baš sport da moraš svaki dan, par puta tjedno ići, nego ovako, rekreativno čisto. Možda nekakav biciklizam, nisam proučavao, ali možda toga fali.“

3.1.9. Institucionalni sadržaji

Tijekom provedbe sastanaka fokus grupa sudionicima su postavljena pitanja o zadovoljstvu kvalitetom i kvantitetom tzv. institucionalnih usluga, ponajprije zdravstvom, obrazovanjem i socijalnom skrbi.

Kao i u većem dijelu Hrvatske, i na području Sisačko-moslavačke županije nedostaju liječnici, posebice ginekolozi i pedijatri u primarnoj zdravstvenoj skrbi. Tijekom rasprava izraženo je i nezadovoljstvo pristupačnošću usluga, posebice za osobe s invaliditetom.

„Što se tiče toga, i po meni bi trebalo napraviti neke prilaze i omogućiti što više kretanje osobama odnosno invaliditetom.“

„Vratila sam se natrag i koga god sam pitala da se prebacim natrag u opću praksu, nema mjesta. Od nekakvih komentara sa strane, specijalističke preglede se čeka po dvije godine. Mislim da je to nedopustivo pogotovo u nekim situacijama gdje osobno znam ljude kojima su takvi pregledi nužno potrebni.“

„U stvari u mi u Glini imamo samo doktora opće prakse. Za većinu toga trebamo ići u Sisak. I ako se nadovežemo na prošlu temu gdje nemamo autobusa za Sisak, onda osobe koje nemaju vozačku dozvolu, jako teško mogu doći do doktora.“

„Roditeljima poseban problem je pedijatar, na primjer naša pedijatrica je iz Petrinje. Ona ima i petrinjske pacijente i Topusko i nas. I naravno isto tko nema vozački, bolesno dijete, isto moraju kombinirati svakako. Javni prijevoz, o tome smo pričali. Tako da je to još jedna stavka za mlade, koja je zbilja problem.“

„Samo jedan pedijatar. To su, na primjer, stvari koje utječu na svakodnevni život i onda kao kakva je zdravstvena usluga. Ja sam čekala godinu dana za ultrazvuk dojke. Imam već 29 godina i osjetim kvržicu i oni meni kao godinu dana. To je hitna situacija. To je apsurd. I onda opet moraš platiti i otići privatno.“

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAK
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

„Tako da većina ljudi koje ja znam, od mojih deset cura, sve koje su iza 25, u pravilu pređu na to kao jednostavno ću si platiti privatno u Zagrebu jer ovo tu je ili ludost ili nećeš dočekati ili ne znaš.“

Sljedeća je tema bila obrazovanje te su mladi govorili o stanju na svojem području.

„Nedostaju logopedi u osnovnim školama.“

„Spora obnova, neadekvatno opremljene srednje škole, bez interneta npr.“

Također, smatraju kako se određene nastavne sadržaje treba mijenjati u skladu sa zahtjevima današnjice. Jedna od važnih tema je, smatraju, i tema financijske pismenosti.

„Evo ja koji idem u školu, apsolutno se to ne spominje. Novac je u školi, kako bih rekao, zabranjeno spominjati. Meni nitko nikad nije u školi objasnio, ne znam, kako otvoriti svoj račun, svoju firmu, odem na taj zavod za zapošljavanje. Ja to nikad nisam čuo u školi.“

„Ja mislim da je generalan problem u sustavu obrazovanja u Hrvatskoj što nije postavljen na taj način da ljude potiče da samostalno otvaraju nešto, da postanu samostalno svoji privatnici, da oni zapošljavaju neke ljude, već je namješten tako da budeš dobar, znači da imaš što bolje ocjene iz svega, da nisi u niti jednom području zasebno dobar i da se onda tu u nekom smjeru baš maksimalno izučavaš.“

Također, mladi navode i potrebu stjecanja medijske pismenosti i kritičkog pristupa podacima koji se prikazuju u medijima.

„Vezano uz medijsku pismenost, mislim da bi to trebao biti naglasak možda već i u osnovnoj školi, izrazito i u srednjoj školi.“

Prepoznat je i problem nedovoljnog profesionalnog usmjeravanja, prepoznavanja talenata kod djece te također i vrednovanja znanja. Mladi su svjesni da ova područja izlaze iz nadležnosti općina, gradova i županija no predlažu određene aktivnosti i na lokalnoj razini koje mogu doprinijeti uspješnijem školovanju djece i mladih.

„Nitko te ne pita što ti znaš, pita te kakve su ti ocjene. Danas profesore zanima, ne zanima ih uopće naše znanje, znači njih zanima da mi imamo prosjek dobar i imamo

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNU DEMOKRACIJU SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
otvorenost za
nove poglede

dobro ocjene. Moje znanje određuje jedan broj, jedan do pet, a njima je sad bitan samo taj broj da bude do pet, četiri, tri, dva, ni slučajno jedan. A sad koliko ja znam, to je skoro nebitno.“

„Pa da, u principu konkretno rješenje je promjena sustava cijelog. U smislu da ne može biti ex cathedra, da jedan profesor predaje 30 djece i to po nekakvim zastarjelim metodama i udžbenicima koji su...“

„Na razini grada možemo uvesti, recimo, razne radionice, npr. engleskog jezika, hrvatskog, matematike, informatičke nekakve edukacije, itd. Ali to je to.“

3.1.10. Zdravlje mladih

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, mentalno zdravlje ključ je za generalno zdravlje i dobrobit populacije te je ključno za pozitivni razvoj mladih (SZO, 2013). S obzirom da većina psihičkih poremećaja započne u mlađoj dobi, a do traženja i dobivanja pomoći prođe u prosjeku razdoblje od nekoliko godina, problematika mentalnog zdravlja i nedovoljno ranog zbrinjavanja psihičkih simptoma ostavlja velike posljedice kako na pojedince koji se s tim tegobama susreću, tako i na njihove bližnje te društvo u cjelini. Stručnjaci stoga naglašavaju važnost brige i pružanja usluga za mentalno zdravlje mladih kao prioritet u kontekstu cijelog zdravstvenog sustava (Mala i sur., 2013). Nedovoljno rano prepoznavanje psihičkih poremećaja sa sobom nosi i veće troškove liječenja na razini društva (Bloom i sur., 2012). Upravo mentalni poremećaji vodeća su skupina bolničkog pobola prema korištenju dana bolničkog liječenja, a u razvijenim zemljama oni predstavljaju glavni uzrok ukupnih troškova zbog bolesti kod mladih ljudi (Ključević i sur, 2016).

S obzirom da prevencija nastanka psihičkih poremećaja u dječjoj i adolescentnoj dobi u značajnoj mjeri utječe na kasnije psihičko zdravlje osoba srednje i starije dobi, postoji jasna potreba za organiziranjem sustava preventivnih programa, ranog prepoznavanja i rane intervencije s ciljem prevencije nastanka ozbiljnih psihičkih poteškoća u odrasloj dobi (Ključević i sur, 2016). Nažalost, podaci pokazuju da se za velik broj psihičkih poremećaja, s obzirom na prosječnu dob kad se javljaju, prva intervencija javlja s odgodom od više godina - kad je stanje već ozbiljnije, a tretman rezultira i slabijim ishodom (Mala i sur., 2013). Stoga su preventivni programi i poticanje mladih na traženje pomoći na vrijeme izuzetno važni. Izvor: <https://www.czm.hr/>

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČKE
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

Tema mentalnog zdravlja bila je dijelom razgovora unutar fokus grupa. Na upit o mentalnom i reproduktivnom zdravlju sudionici su odgovarali sljedeće:

„Mislim da je danas zdravlje više psihičko teže kod mladih nego fizičko. Stalno negdje žurimo, stalno smo pod nekim stresom, sve nam je nekako ubrzano, barem meni. I mislim, ja bar ne primijetim to svakodnevno, ali onda se nekad sjetim i skužim - daj malo ohladi, odi popij kavu i tako nešto. Mislim da nam je baš tak pod stresom smo i sve to.“

„Nama se svašta izdogađalo sad u zadnje vrijeme. 3 godine korona, potres... Evo na mene osobno je utjecalo baš jako.“

„I treba pregled, ja mislim, kod psihologa otići, da to bude rutina... Ono da to bude normalna stvar, a ne sad ono ja idem, kako može ići, on nije normalan. Mislim da to mora postati normalna stvar i da je to kao kako idemo zubaru, da pregledamo svoje zube svakih 6 mjeseci, mislim da tako trebamo otići i pregledati svoje psihičko zdravlje. Jer i psihičko zdravlje može jako utjecati na naše i fizičko zdravlje. Možemo dobiti i mnoge bolesti, tako da ako mi to budemo držali u sebi, bit će nam još gore.“

Mentalno zdravlje je još uvijek „tabu tema te veliki problem današnjice, tu su razna osuđivanja i to je jako, jako veliki problem“ (citat).

„Nema tog nekakvog otvorenog razgovora o tom što je zapravo problem. Mislim da je jako porasla konzumacija psiho aktivnih supstanci što se tiče apsolutno svega. Mislim to svjedoče i istraživanja provedena na razini Hrvatske. Također mislim da su se ljudi počeli sve više zatvarati, izolirati i slično. Dobro, to je i utjecaj korone i pandemije.“

„Mislim da zapravo nismo ni mi svi sami svjesni koliko se razvila ta neka apatija i nezainteresiranost i te nekakve općenito negativnosti. To nekakvo pozitivno viđenje života sve više izmiče s obzora.“

„Većina mladih ne želi razgovarati o toj temi. Na kraju krajeva nemamo stručnjake gdje ti možeš sad doći i razgovarati o tome. Nažalost, dan danas je još uvijek to nekakva tabu tema i sramota je imati depresiju. Sramota je biti nezadovoljan, sramota je biti u stresu. Zapravo se svodimo na to da imamo svijet gdje podižemo svijest o raznoraznim

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

stvarima, a i dalje nas je sve sramota nekakvih temeljnih pitanja koja bi trebala biti jako važna.“

U nekim gradovima gdje su škole počele s određenim programima podrške postoje i drugačija razmišljanja:

„To se slažem, ali ja prvenstveno vidim da moja generacija i naša škola ima dosta tema o razgovorima sa mentalnim zdravljem, sa svim tim radionicama i ovakve grupe. Mi smo imali i razgovore sa stručnjacima za brigu o mentalnom zdravlju i dosta nam se razjasnilo neke te stvari i nekako smo postali otvoreniji. To je sad bilo odmah tik poslije potresa i korona kad smo bili sad prvi, drugi razred i o tome se dosta s nama pričalo i mi redovito imamo takve radionice. Tako da smatram da mojoj generaciji u srednjoj školi u Glini nije to toliki problem.“

„Iza potresa se vidi pokušaj te kao destigmatizacije, ali nema konkretnih mjera. Npr. projekti „pričati ćemo o mentalnom zdravlju“ i onda dođu, ne znam, u treći razred srednje škole, dolazi ti neko random, i onda imaš teoriju kao, što je mentalno zdravlje? U redu je zagrebatu temu, ali nema nikakvog efekta.“

Reproduktivno zdravlje

Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), reproduktivno zdravlje je stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja u svim područjima vezanim uz reproduktivni sustav i njegovo funkcioniranje, u svim fazama života.

Reproduktivno zdravlje podrazumijeva da su ljudi u mogućnosti imati zadovoljavajući i siguran spolni život i sposobnost da imaju potomstvo, kao i slobodu da odluče da li će ga imati, kada i koliko često. To znači da muškarci i žene imaju pravo biti informirani, te imati pristup sigurnim, učinkovitim, dostupnim i prihvatljivim [metodama regulacije plodnosti](#) po svom izboru, kao i pravo na pristup odgovarajućim službama zdravstvene skrbi, koje će omogućiti ženama da imaju sigurnu [trudnoću](#) i [porod](#), a parovima najbolje šanse za zdravo dijete.

Naravno, reproduktivno zdravlje odnosi se i na bolesti, poremećaje i stanja koja utječu na funkcioniranje muškog i ženskog reproduktivnog sustava u svim fazama života. Poremećaji reprodukcije uključuju urođene mane, razvojne poremećaje, nisku porođajnu

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČKO
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
Otvorena za
nove poglede

težinu, [prijevremeni porod](#), [smanjene plodnosti](#), [impotenciju](#), [poremećaje menstrualnog ciklusa](#) i dr.¹

Primarna ginekološka zaštita, savjetovišta za mlade o reproduktivnom zdravlju nedostaju u velikoj mjeri na području Sisačko-moslavačke županije.

„Znam po svojim vršnjacima, nemaju pojma skoro o ničemu što se tiče toga. Nisu uopće informirani ni o trudnoći, ni kako, ni šta...“

„Nikad ne možeš doći na red, ta žena (ginekologinja) radi u bolnici i tamo, možda nećeš dobiti potpunu uslugu nego ćeš na kraju morati ići privatno. Ne zato što je ona loš liječnik nego ne može podnijeti količinu ljudi.“

3.1.11. Participacija mladih u društvu

Prema Nacionalnom programu za mlade, participacija mladih složena je i višedimenzionalna pojava koja se najčešće problematizira u okviru odnosa mladih i politike, pri čemu se uobičajeno koristi teorijski pristup političke kulture. Održanje i razvoj demokratskog sustava temelji se upravo na participativnoj političkoj kulturi koja podrazumijeva politički aktivne, zainteresirane, odgovorne, jednake i kompetentne građane.

Stoga iz kreiranja i implementacije javnih politika za osposobljavanje i ohrabrenje mladih za aktivno sudjelovanje u društvu proizlaze dvije važne implikacije: mladim ljudima se omogućuje i otvara prostor za ostvarenje njihovih ciljeva i interesa primjenom demokratskih principa i prakse, a to pak doprinosi sveukupnom razvoju demokracije u Hrvatskoj.

Tranziciju iz mladosti u odraslost obilježava društveno uključivanje koje se ogleda u preuzimanju trajnih društvenih uloga, između ostalih, i u sferi javnog djelovanja. Jedan od ključnih procesa za preuzimanje uloge građanina jest politička socijalizacija, odnosno stupanj političkog interesa mladih.

Mladima su dostupni brojni mehanizmi participacije u društvenim i političkim zbivanjima, u vidu mogućnosti sudjelovanja u javnom diskursu i samom procesu odlučivanja. Međutim, mnogi od njih ne koriste tu mogućnost ili nisu njome upoznati. Nisu svi čuli ni za djelovanje savjeta mladih na svojim područjima.

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČK
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

¹ Izvor: https://www.cybermed.hr/centri_a_z/reproduktivno_zdravlje/sto_je_reproduktivno_zdravje

„Što se tiče društvenog aktivizma, nekakvog tog aktivnog građanstva, mislim da tu to dosta šteda.“

Percepcija politike i političara je u Hrvatskoj na dosta lošoj razini te i ona utječe na uključivanje mladih u politiku i ostale oblike participacije.

„Evo ja sam se učlanio i generalno sam se počeo politički aktivirati zbog tog nekog razloga, ne iz svoje nekakve koristi, nego jednostavno da napravimo neke dobre stvari. Htio bih da napravim prvenstveno tu na razini lokalne zajednice pa kasnije dalje na nekoj široj razini. Da napravimo neke dobre stvari generalno za ljude. U principu, to je glavna i bitna stvar zašto bi se trebali aktivirati. Kod nas je to društvo malo zanemareno. Više se gleda samo nekakva korist. Mogu li ja ući u stranku i šta ja mogu dobiti od toga. Po meni je to krivo.“

„Da i glavno je pitanje kad uđeš u politiku, bar s moje strane koja sam dosta dugo u politici, glavno pitanje cijele okoline je šta imaš od toga. I sve, apsolutno sve, zanima koja je korist iz toga. Kada im u nekom trenutku kažeš, ono, nema koristi, ja sam tu zbog sebe, ne zbog neke koristi onda te svi gledaju kao da si totalno lud.“

„Mislim, zapravo stvar u tome što svi mladi, pogotovo sami mladi, koji ulaze u politiku svi očekuju kao – a, ja sam se učlanio u neku nebitnu koju stranku, i HDZ, i HSS, SDP. Znači svi ulaze samo da sebe praktički promoviraju na neki način i sebi ostave nekakvu korist. Niko to ne gleda više kao ono kako bi se zapravo trebalo gledati. Kao, e, učlanio sam se u, ne znam, mladež HSS-a, mladež HDZ-a, tamo imam prijatelje, ajmo probati svi skupa nešto napraviti za boljitak našeg grada. Nije uopće bitno tko će tu zapravo ostvariti nekakvu korist. Nego ajmo, evo, na primjer, ajmo raditi na tome da mlade već izvučemo iz njihovih kuća da nisu na mobitelima osam sati.“

„Pa znači, na internetu se samo prenose nekakve loše slike i sprdnje, cijela ta stranka. Ja sve što znam o politici, to su sve neke sprdnje, neke glupe izjave što je neko izvalio u Saboru. I to sve je sukob tih stranaka. To je sve komedija. Ko' mala djeca. Evo, ja to... Ja sam to i svom tati sve isto rekao. To sve ko' mala djeca, ko' na igralištu. I onda ne vidim ništa iz toga dobro. I onda meni je isto ostalo u glavi da kad bi se ja sad učlanio u neku stranku, da kad bi se dogodila neka glupost, da bi ja ispao budala što sam ja uopće u stranci. I onda mi je bolje biti neutralan.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNU DEMOKRACIJU SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

Pozitivna su iskustva mladih koji su svoje vrijeme posvetili volontiranju:

„Baš sam se osjećao kroz taj volonterski rad povezan s gradom i s ljudima u njemu. Mislim, nisam sve upoznao, ali dobar je bio kanal za proširiti vidike i izaći iz zone komfora. Tako da bih preporučio ljudima da se bave takvim radom volonterskim.“

3.1.12. Sigurnost

Zaštita sigurnosti jedan je od važnijih čimbenika kvalitete života svih stanovnika na određenom području. Kako mladi ocjenjuju sigurnost svog okruženja, s kojim se opasnostima susreću govorili su na sljedeći način:

„Ja smatram u ovom periodu isto da je ova korona i potres, da je dosta uskraćeno druženje u život sa prijateljima i vršnjacima. Jer prvo je bio lockdown, gdje nitko nije smio izaći iz kuće. I onda je kod nas nastupio potres gdje smo se svi bojali hodati gradom da nam ne bi nešto palo na glavu. Jer vidite i trenutno da Glina nije obnovljena, da i dalje ima skele, da su neke kuće i dalje urušene. Roditelji su se većinom bojali puštat djecu da hodaju sami. Ako hodaju, bi na kraju ispadalo da su sigurniji hodati po cesti nego uz takve građevine.“

„Koliko se osjećam sigurno, toliko se osjećam nesigurno. Kad stojite na zebri, gdje su do vas parkirani auti i s lijeve i desne strane, ne vidite ništa, i projuri čovjek s 80 km/h kroz centar grada, ni pola metra od vas, nije vam svejedno.“

„Ja mislim da ima jako puno nasilja. Osobno sam bila svjedok prije par mjeseci, doslovno, sam izašla sa prijateljima u grad i sa svojim dečkom i neki dečki iz srednje škole, doslovno, su napali mog dečka koji je i stariji od njih. I iz nikakvog razloga, doslovno, sam je prolazio i oni su ono, krenuli na njega. I to se često događa. Ja ne izlazim često i najviše iz takvih razloga i iz drugih jer, ono, više se toliko i ne izlazi. Ali prije, kad sam ono češće izlazila, stalno je bilo. Bilo bi čudno da je jedna subota bez takvih situacija. I to najčešće mladi pokreću.“

„Po meni je tu ta nesigurnost građana velika. Jer tu bi trebalo biti jedan, dva stražara koji bi to regulirali. Koji bi spriječili napad muške osobe na žensku osobu, maltretiranje ili bilo što.“

„I pogotovo zbog opojnih droga. To je jako velik problem. I ogroman je postotak.“

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

„Jako je puno osoba danas koji voze pod utjecajem alkohola i mislim da policija ne vrši toliko pritisak na to.“

Ima i pozitivnih primjera, jedan od sudionika fokus grupe u Novskoj na upit o sigurnosti rekao je: *To je 10 od 10. Sigurnost u gradu je odlična!*

3.1.13. Klimatske promjene

Prema Europskoj uniji, klimatske promjene su aktivnosti ljudi koje utječu na Zemljinu klimu jer uzrokuju ispuštanje golemih količina stakleničkih plinova, koji se zadržavaju u Zemljinj atmosferi zajedno s plinovima koji su u njoj prirodno prisutni. Ti dodatni staklenički plinovi uglavnom nastaju izgaranjem fosilnih goriva radi proizvodnje energije, ali i drugim ljudskim aktivnostima kao što su sječa prašuma, poljoprivreda, uzgoj stoke i proizvodnja kemikalija. Ugljikov dioksid (CO₂) staklenički je plin koji najčešće nastaje zbog ljudskog djelovanja. Ti dodatni plinovi pojačavaju „efekt staklenika“ na atmosferu našeg planeta i tako uzrokuju brz porast temperature Zemlje, što dovodi do velikih promjena klime.

29

Učinci klimatskih promjena već se osjećaju diljem svijeta, a predviđa se da će u narednim desetljećima postati još češći i intenzivniji. Klimatske promjene mogu preobraziti naš planet te utjecati na opskrbu hranom i vodom, kao i na naše zdravlje. One utječu na sve nas, ali jače pogađaju siromašne i ranjive članove društva.

Mladima nedostaju informacije o učincima i posljedicama klimatskih promjena te također i o aktivnostima koje svatko može poduzeti kako bi umanjio ili ublažio negativne utjecaje. Svjesni su problema i zabrinuti za budućnost.

„Premalo smo informirani o tome. Ali i ove informacije koje nam daju, premalo nam daju informacije.“

„Trebalo bi brinuti sve i jednog pojedinca bez obzira na mlade i stare.“

U svojim promišljanjima klimatskih promjena mladi najveću odgovornost vide u korporacijama i državama, odnosno političarima, i smatraju da mjere koje poduzimaju pojedinci i kućanstva ne mogu značajno utjecati na smanjivanje klimatskih promjena.

„Govorite o klimatskim promjenama, vozite se avionom.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNU DEMOKRACIJU SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

„I to je uvijek bilo i uvijek će biti. Ti si mali, ti si sve kriv, a ovi veliki nisu i nikad neće biti ništa krivi.“

Bilo je i konkretnih prijedloga za lokalnu razinu:

„Ali kad se već radi obnova, može se raditi zeleno. Mislim da bi cijeli uži centar i općenito uz ceste trebalo uvesti taj zeleni pojas, ako ništa bar da se može disati malo.“

3.1.14. Planovi za budućnost

U proteklom desetljeću prostor Sisačko-moslavačke županije napustilo je gotovo 20% stanovnika. Još je uvijek dosta mladih koji razmišljaju o trajnom napuštanju ovog prostora, zapošljavanju u drugim državama i trajnom preseljenju. No, također je veliki broj i onih koji žele ostati u Hrvatskoj, u mjestima u kojima su odrasli i školovali se.

„Pa meni je krivo što je sad postalo normalno da mi iz naše države mladi odlazimo van raditi, a da nam u našu državu dolaze raditi drugi ljudi isto, iz istog razloga da bi imali bolje uvjete života i da bi se snašli. Jer naša država pokušava tim drugim ljudima kao pružiti najbolju verziju naše države da njima bude super a sa strane dopuštaju da njihov narod ide van i da bi se snašli. Pogotovo mladi ljudi koji žele napraviti nešto od svog života. Znamo iz privatnog života dosta mladih koji su otišli jer nisu jednostavno mogli tu, jer pogotovo ako su htjeli obitelj ili nešto i jedini spas im je bio da odu van i da se vraćaju tek sa ono 50 i nešto godina kad završe sa radom da dođe odmarati sa djecom i to je to.“

Mladi su govorili o razlozima koji ih navode na odlazak:

„Ja imam rodbinu naravno vani, kao vjerujem svi prisutni, i vjerujem da ću tamo tražiti nešto u struci. Ako ne nađem nešto u struci, onda ću raditi nešto izvan struke jer je to život, i plan, generalno. Koliko god to depresivno zvučalo, vjerujem da ne želimo ostati ovdje i tražiti posao u struci, pa se školovati još, pa se školovati još...“

„Mene ljudi pitaju zašto bih odselio. Baš zbog tih sportskih aktivnosti, ajmo to tako nazvat, što mi Zagreb pruža bezbroj toga. Od košarke za osobe s invaliditetom, do hokeja, stolni tenis, prepun grad je toga. I udruga mladih gdje se čovjek može učlaniti i postići nešto.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČK
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
Otvorena za
nove poglede

„Najveći razlog koji utječe na moju odluku je posao. Znači, idem za nečim boljim, za nečim što mi može omogućiti život. Tu mi se ne nudi ništa. Trenutno. Jedna velika mana ovoga svega što se tiče posla i toga je što je mali grad i sve je bazirano na fizičkom radu.“

„Za početak bih u Zagreb, a razmišljam si čak i u Kanadu. Kanada, onako, jako je dobro uređena zemlja, jako lijepo funkcionira zemlja. Sustav im je jako lijep.“

„Ako se obnovi grad, možda i ostanem, ako ne, negdje dalje i tako. Sve ovisi od dana do dana.“

Dio sudionika nije još odlučio o svojoj budućnosti odnosno ona će ovisiti o pitanjima zapošljavanja i stanovanja.

„Meni ovisi koji ću fakultet upisati i završiti, kakvo će mi biti zanimanje.“

„Ja bi voljela vidjeti ovdje ostatak svog života. Ako se ništa neće mijenjati, niti na tom nekom privatnom planu koji se veže i za zaposlenje i na sve drugo, niti na tom nekom društvenom, mislim da sve više i više mi se nekako čini da će opet biti vrijeme za pakiranje kofera, premda dio mene zaista to ne želi.“

„Mislim sad ostati u Novskoj, ne znam, nemam nekakvu... Ako mi uspije nekakva ideja sa profesorom, možda ostanem u Novskoj. Ali ne znam i da ostanem u Novskoj, ne znam što bi i da odem iz Novske, ne znam što bi. Nema ničega.“

No, bilo je dosta mladih koji su se odlučili na ostanak:

„Ja sam super. Riješio sam i auto i stambeno pitanje, sve je riješeno. Ostajem tu definitivno.“

„U Hrvatskoj definitivno da. A isto ovisno o poslu. Voljela bih stvarno živjeti u Glini.“

„Pa ja bih za sada ostala u Glini, ali možda jednog dana, ne bih izlazila iz Hrvatske, čak ni iz županije, ali možda bih jednoga dana u Sisak.“

„Ja bih volio živjeti u Sisku i nastaviti, da je super Sisak grad za život. U zadnje vrijeme dobili smo dosta tih i dvorana, baš je... Čini mi se lijepo.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Šibik

Partneri:

Suradnici:

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

„Petrinja je super potencijal, realno gledano, za svašta ako ti paše neki mirniji ritam. Meni je važno da imam taj omjer. Kao ok, ima nešto malo civilizacije, ali ima hrpa prirode.“

„Voljela bih ostati u Glini. Jedan od velikih razloga je to što sam imala jako lijepo djetinjstvo. U Zagrebu je teško pustiti dijete da ode negdje na nogometno igralište i bude tamo pet sati. Mi imamo tu mogućnost. I koliko god smo pričali o izlascima i sigurnosti, ovo je malen grad, svi sve znaju. Šta god da se desi uvijek je neko tu tko će uskočiti u pomoć.“

„Ja ću ostati u Sisku sigurno, to nije uopće pitanje, zahvaljujući mojem trudu i trudu drugih koji su mi to pružili. Ja sam sa Siskom baš zadovoljan, zadnjih par godina, mi je ono... promijenio mi se pogled i na život i na taj grad u pozitivnom smjeru.“

„Moje cilj je ostati. Što se tiče posla, ništa me ne koči. Imam taj ugovor, radim posao koji volim, zadovoljna sam. Jedini problem je što sam podstanar. To gore na selu, nema ljudi, to su samo stari ljudi. Prometno je, loša je cesta, izoliranost. Nije više dobro za život ni ništa. Tako da je jedino to. Kad bi barem za mlade nekakvi povoljniji krediti, nešto... Osobno to mi je sad... Cilj mi je imati nešto svoje, ali trenutno mogućnosti mi nisu baš za to. I s tim kreditnim stopama i svim tim uvjetima. Tako da ja se nadam da će se te zgrade ogromne, koje se grade, iskoristiti za mlade.“

„Da volim Petrinju - volim i stvarno ne bih htjela otići, ali da je depresivno - depresivno je i da treba se promijeniti svašta što smo sad pričali cijelo vrijeme, definitivno treba. Ali kažem, bez obzira na to i dalje mislim nekako da neću od nje daleko.“

„Ja želim ostati u Glini. Živio sam u Rijeci većinu života i kad sam se doselio tu, u početku je bilo teško jer ne znaš nikog, ali kad upoznaš ljude i kad se upoznaš sa gradom, puno ljepše nego neki ogromni grad.“

Na kraju razgovora u fokus grupama sudionici su govorili o svojim očekivanjima podrške od općine, grada, županije:

„Glupo je reći psihološku, naravno novčanu, to se podrazumijeva, ali volio bih vidjeti podršku u smislu one prave, istinske podrške. Da ako ne uspije prvi put, ako ne uspije

drugi put, uspjeh će i treći put. Znači da ako jedna stvar ne uspije, nije odmah propalo. Ajmo probati ponovno. Da se proba više puta, da se ne odustaje od prve, da se što češće razgovara. Što veću podršku u smislu kreativnih radionica i radionica za mlade gdje će, kao što smo rekli, mladi iznositi svoje mišljenja. Jedan mladi čovjek ne može sam napraviti ništa, ali kad se skupi koliko nas je tu, mi već možemo nešto pokrenuti.“

„I da nas se pita i da nas se sasluša u isto vrijeme. Da se, ako treba, posebno svakog od nas sasluša mišljenje i šta bi trebalo napraviti. Pa onda nešto na nekom zajedničkom nivou, napravi neki cilj do kojeg ćemo nas pet dogurati uz pomoć grada i okoline.“

„Najiskrenije, mislim da nam svima najbolje dođe financijska podrška od grada, države, županije. I da država sufinancira neke sredstva i pogotovo što se tiče tih stanova.“

„Tipa, ako nam fali pedijatar, dat ćemo mu i stan i već plaću i što sam bude tražio, troškove preseljenja, pa da se riješi to. A mislim da bi mi bili dosta konkurentni. Mi smo 45 minuta od Zagreba. Tako da bi to trebalo, ne znam, grad, županija, neko bi trebao financirati.“

„Trebaju radna mjesta, stambeno pitanje i to je to. Sve će biti riješeno.“

Ima i onih koji smatraju da podršku trebaju pružati jedino roditelji:

„Opet roditelji. Mislim bar kod nas je tak praksa da roditelji većinom guraju za djecu do 30. otprilike i to nije nikog sramota i to je svima super. Ljudi ne žele raditi na sebi jer znaju da imaju nekog na kog se mogu osloniti, tak su naučeni i to je to. Ja nisam čula u par godina zadnjih da je neki roditelj rekao svom djetetu na ovom području: ajde izađi van iz kuće i snađi se sam nego svi svima nekako gledaju pomoći.“

Prepoznata je i podrška Europske unije, odnosno njen utjecaj na povećanje standarda i kvalitete života.

„Europska unija je puno doprinijela kvaliteti našeg života. U zadnjih deset godina od kako smo ušli, tad je krenuo rast, barem nismo nastavili padati.“

Nositelj:

AGENCIJA ZA LOKALNU DEMOKRACIJU SISAČ
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

GRAD
NOVSKA
Otvoreni za
nove poglede

4. Zaključak

Istraživanje o potrebama mladih Sisačko-moslavačke županije provedeno je u razdoblju svibanj-lipanj 2024. godine i okupilo je mlade s 5 područja: Lekenik, Novska, Glina, Petrinja i Sisak, njih ukupno 38. Strukturu sudionika pokrivene su sve ciljne skupine: srednjoškolci, maturanti, studenti, zaposleni nezaposleni mladi u dobi od 15 do 30 godina. Podaci dobiveni istraživanjem koristit će se kao podloga za izradu novog Programa za mlade Sisačko-moslavačke županije.

Fokus grupe moderirali su djelatnici Agencije lokalne demokracije Sisak. Po njihovom dovršetku svi su sastanci u cijelosti transkribirani. Na temelju tih transkripata i dostupnih uvodnih podataka ovo izvješće izradili su djelatnici javne ustanove Regionalni koordinirani Sisačko-moslavačke županije.

Broj sudionika u provedenim fokus grupama se ne može uzeti kao reprezentativni uzorak mladih na području Sisačko-moslavačke županije, te time stavovi sugovornika/ica ne izražavaju većinski niti univerzalni stav svih mladih na području županije. Time se ovaj izvještaj neće shvaćati kao jedini opis stanja potreba mladih SMŽ, već kao jedan od pokazatelja.

Slijedi sažeti opis glavnih zaključaka održanih fokus grupa:

Mladi se nakon srednjoškolskog obrazovanja odlučuju na nastavak školovanja. Nisu u potpunosti upoznati s potrebama tržišta rada svoga područja te teže pronalaze svoj prvi posao. Uglavnom stanuju s roditeljima, unajmljuju stanove i mali je broj onih koji su nekretnine stekli nasljedstvom.

Mladi uglavnom ne raspolažu vlastitim osobnim vozilima i nerijetko koriste javni prijevoz. Javni prijevoz različito je organiziran i svi mladi mu nemaju jednaki pristup, posebice oni u udaljenijim ili ruralnim sredinama. Poseban je izazov organiziranje javnog prijevoza vikendom kad mladi izlaze, posjećuju događanja u drugim mjestima i gradovima.

Na upit o tome kako se informiraju, velika većina mladih navodi društvene mreže i krug osoba s kojima se druže, odnosno usmenu predaju. Pri tom naglašavaju kako od društvenih mreža koriste ponajprije Tik Tok i Instagram dok se Facebookom koriste njihovi roditelji pa ih ponekad informiraju o onome što su pročitali. Uglavnom prate lokalne vijesti,

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

NOVSKA
Otvoreni za
nove poglede

posjećuju forume i na taj način dolaze do informacija. Nisu previše zainteresirani za teme na nacionalnoj razini.

Na upit o temama koje su nedovoljno zastupljene u medijskom prostoru, ali su jako bitne za mlade, istaknuli su jednostavno: pozitivne teme.

U području informiranja mladi ističu i problem zlouporabe društvenih mreža i korištenje govora mržnje. Smatraju kako je mlade potrebno podučiti korištenju društvenih mreža, a posebice onom što trebaju izbjegavati. Također ističu brojna negativna iskustva koja su vjerojatno mnogi doživjeli putem društvenim mreža, no o tome se ne razgovara i ne dijele se međusobna iskustva.

Mladi s područja pet zajednica Sisačko-moslavačke županije predstavili su načine na koje provode svoje slobodno vrijeme, probleme koje su uočili te ponudili i određena rješenja u skladu sa svojim potrebama i interesima. Iako imaju brojne ponuđene sadržaje, u njih se uključuje samo manji dio mladih. Napominju kako su na pad motivacije i apatiju utjecali potres i korona. Navode i nedostatak odgovarajućih prostora i sadržaja za mlade. U manjim mjestima mlade okupljaju folklor, dobrovoljna vatrogasna društva i sportski sadržaji. Radi se o aktivnostima ograničenog opsega, a posebice nedostaje sportska infrastruktura.

Tijekom provedbe sastanaka fokus grupa sudionicima su postavljena pitanja o zadovoljstvu kvalitetom i kvantitetom tzv. institucionalnih usluga, ponajprije zdravstvom, obrazovanjem i socijalnom skrbi. Kao i u većem dijelu Hrvatske, i na području Sisačko-moslavačke županije nedostaju liječnici, posebice ginekolozi i pedijatri u primarnoj zdravstvenoj skrbi. Mladi smatraju kako je obrazovni sustav i procese potrebno modernizirati i uvesti nove sadržaje u skladu s potrebama današnjice.

Na upit o mentalnom i reproduktivnom zdravlju sudionici su odgovarali kako se još uvijek radi o tabu temama te kako nedostaju stručnjaci za navedena područja.

Mladima su dostupni brojni mehanizmi participacije u društvenim i političkim zbivanjima, u vidu mogućnosti sudjelovanja u javnom diskursu i samom procesu odlučivanja. Međutim, mnogi od njih ne koriste tu mogućnost ili nisu njome upoznati. Nisu svi čuli ni za djelovanje savjeta mladih na svojim područjima. Percepcija politike i političara je u Hrvatskoj na dosta lošoj razini te i ona utječe na uključivanje mladih u politiku i ostale oblike participacije. Pozitivna iskustva izrazili su mladi koji su se uključili u volonterske aktivnosti.

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČK
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

Sigurnost i njen utjecaj na kvalitetu života mladih dosta se razlikuje u odgovorima sudionika fokus grupa. Dok neki govore o problemima nasilja, zlorabe alkohola i opojnih sredstava, drugi smatraju kako su sredine u kojima žive lišene tih problema i osjećaju se potpuno sigurno.

Mladi su upitani i o klimatskim promjenama oko kojih imaju vrlo slične stavove i navode nedostatak informacija o učincima i posljedicama klimatskih promjena. Također, ne raspolažu informacijama ni o aktivnostima koje svatko može poduzeti kako bi umanjio ili ublažio negativne utjecaje. Svjesni su problema i zabrinuti za budućnost.

S obzirom na punih 10 godina članstva Hrvatske u Europskoj uniji, mladi su upitani i o poznavanju i korištenju programa za mlade koje sufinancira EU, odnosno jesu li kroz škole i fakultete upoznati s programima koji se nude za mlade u okviru raznih programa kao što su volontiranje, razmjene, obrazovanje, financiranje za mlade poduzetnike, poljoprivrednike i slično. Očekivano, najpoznatiji i najpopularniji je program Erasmus, no nemaju svi informacije o mogućnostima uključivanja u taj program i ostale EU programe za mlade.

U proteklom desetljeću prostor Sisačko-moslavačke županije napustilo je gotovo 20% stanovnika. Još je uvijek veliki broj mladih koji razmišljaju o trajnom napuštanju ovog prostora, zapošljavanju u drugim državama i trajnom preseljenju. No, također je veliki broj i onih koji žele ostati u Hrvatskoj, u mjestima u kojima su odrasli i školovali se.

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČK
Local Democracy Agency Sisač

Partneri:

Suradnici:

Popis izvora:

Centar za zdravlje mladih. Dostupno na: <https://www.czm.hr/> (pristupljeno: 9.2024.)

Cybermed. Klikom do zdravlja. (2013). Dostupno na: https://www.cybermed.hr/centri_a_z/reproduktivno_zdravlje/sto_je_reproduktivno_zdravlje#gd

Dobrotić, Matković i Menger, (2018) *Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj*, 2018. Zagreb. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

Državni zavod za statistiku, *Osnovne škole, šk. g. 2019./2020. – 2022./2023.* (online) Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76963> (pristupljeno: 9.2024.)

Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2021.*(online) Dostupno na: <https://dzs.gov.hr/naslovna-blokovi/u-fokusu/popis-2021/88> (pristupljeno: 9.2024.)

Evidencija Hrvatskog zavoda za zapošljavanje PU Kutina. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/novosti-po-zupaniji/nezaposlenost-i-zaposljavanje-u-kolovožu-2024-godine-za-područni-ured-kutina/> (pristupljeno: 9.2024.)

Evidencija Hrvatskog zavoda za zapošljavanje PU Sisak. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/novosti-po-zupaniji/stanje-na-trzistu-rada-u-kolovožu-2024-godine-područni-ured-sisak/> (pristupljeno 9.2024.)

Ključević, Ž. i sur. (2016). *Zaštita mentalnog zdravlja djece i mladih: uloga javnozdravstvenih projekata*. Split: Nastavni zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije, Služba za mentalno zdravlje

Nacionalni program za mlade za razdoblje 2023.-2025. Dostupno na: <https://mdu.gov.hr/istaknute-teme/mladi-4064/nacionalni-program-za-mlade-4072/4072> (pristupljeno: 9.2024.)

Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine. Dostupno na: <https://rk-smz.hr/wp-content/uploads/2023/04/Plan-razvoja-SMZ-do-2027.pdf> (pristupljeno: 9.2024.)

Strategija Europske unije za mlade za razdoblje 2019.– 2027.(pristupljeno: 9.2024.)
Svjetska zdravstvena organizacija (2013.)

Svjetska zdravstvena organizacija (WHO). Dostupno na: <https://www.who.int/> (pristupljeno: 9.2024.)

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. (2020) *Školski rudnik*. Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/istaknute-teme/ser-skolski-e-rudnik-3419/3419>(pristupljeno 9.2024.)

Udruga osoba s invaliditetom SMŽ - *Podaci o osobama s invaliditetom na području SMŽ, 2024. godina*

Nositelj:

AGENCIJA LOCALNE DEMOKRACIJE SISAČ
Local Democracy Agency Sisak

Partneri:

Suradnici:

